

Uitgangspunten nieuwbouw Halve Maanstraat – zijde David Evekinkstraat

Cultuurhistorische notitie

Tot 1961 werden de Oude Stad en de Spitaalstad van elkaar gescheiden door de Binnengracht. Deze voerde water vanaf de Vispoortgracht via het park voor de Boompjeswal, langs de Paardenwal richting de Halve Maanstraat om daar af te buigen richting de Berkelsingel en te lozen in de Berkel. De gracht was een deel van de vestingwerken uit de vroege zeventiende eeuw totdat de defensieve werking in 1702 werd opgeheven en de Boompjeswal tot park werd getransformeerd. In de loop van de negentiende eeuw verviel de Binnengracht tot open riool, tot de gracht in 1961 werd gedempt en in de bedding een betonnen riolering werd aangelegd¹.

In het kader van de nieuwbouwplannen aan de noordzijde van de Halve Maanstraat – hoek David Evekinkstraat bestaat een unieke kans het gegeven van de gedempte binnengracht op te pakken. Het is niet uitgesloten dat in de toekomst water terug zal keren op deze plek. Het grachttracee is op diverse locaties waaronder naast het Ruitershofje nog geheel aanwezig. Hetzelfde geldt voor de uitwateringssluis uit 1889 bij de Berkel, die onlangs op de Rijksmonumentenlijst is geplaatst. Het ruimtelijke en waterstaatkundig beleid zou er daarom momenteel op gericht moeten zijn een eventuele toekomstige ontwikkeling waarbij sprake is van een met water gevulde Binnengracht, niet te frustreren. De extern ontwikkelde nota *Singels en Grachten* en het vervolg de *Groengordelnota* (in ontwikkeling) nemen hierop reeds een voorschot. De volgende maatregelen zouden geheel in lijn zijn met deze nota's:

Rooilijnen

1. Handhaven knik in rooilijn Halve Maanstraat, deze markeert het oorspronkelijk doodlopen van deze straat in verband met de aanwezigheid van de Binnengracht.
2. Ten aanzien van de rooilijn aan de Paardenwal kiezen voor een aangepaste vorm, die de nadruk legt op de verdwenen bocht in de gracht. Deze variant kan als uitgangspunt hebben om de mogelijkheid open te houden om de Binnengracht in de toekomst terug te brengen. De uitvoering van de Paardenwal-gevel zou daarvoor al dieper gefundeerd en waterkerend uitgevoerd moeten worden.

De gracht

1. Inspanningen zijn gericht op het vrijhouden van het tracee van de gracht. Inritten bijvoorbeeld ten behoeve van parkeerplaatsen zouden moeten worden voorkomen, tenzij voor een oplossing wordt gekozen die het gracht-tracee ontziet.
2. Bij het ontwerp van het geplande gebouw rekening houden met bouw aan het water (zie boven).
3. Bij het maken van eventueel diepere fundering van het gebouw kan tegen geringe meerkosten (geschat €5000,- tot €10.000,-) reeds een onderloopscherm worden aangebracht.

¹ Het eerste deel van de Binnengracht (tussen Drogenaptoeren en de toen aanwezige kleuterschool Boompjeswal) is gedempt tussen september 1959 en de zomer van 1960, op 7 oktober van dat jaar wordt het werk gereed gemeld. In mei 1961 is de demping van het tweede deel, de Laarstraat kruisend richting de Berkelsingel ook voltooid.

bron: Stadsarchief Zutphen, archief Dienst Openbare Werken, dossier 1047

De bouwplannen zouden hand-in-hand kunnen gaan met de herinrichting van de directe omgeving (o.a. het vervangen van de betonklinkers ter plaatse en het opwaarderen van de bestrating). De restauratie van de historische uitwateringssluis zit bovendien in de planning.

J.S. Krijnen, DSW/BWM, november 2004

Nb. Juni 2010

Bij de restauratie van de inlaatstuw zijn stuw en gracht weer beleefbaar gemaakt door reconstructie van enkele meters gracht watervoerend te maken.

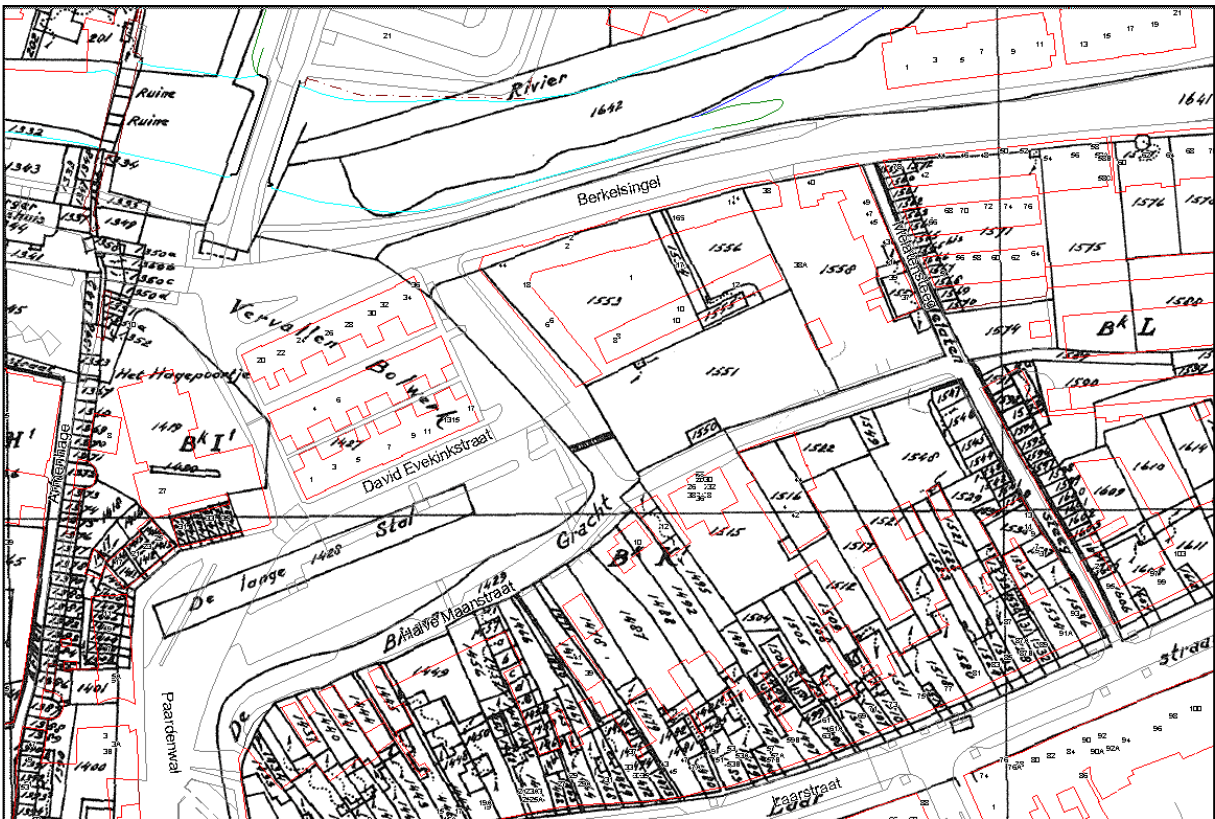
De Binnengracht vanaf het bruggetje in de Halvemaanstraat richting de inlaatstuw van de Berkel uit 1885. Het Ruitershofje werd in 1898 opgeleverd.

De Binnengracht met Ruitershofje in de richting van de Halvemaanstraat. Het bruggetje is reeds vervangen door een dam met duiker. Foto uit 1956.

De situatie rondom de Halvemaanstraat en Melatensteeg in 1948. Kleinschalige bebouwing direct aan de straat. De Halvemaanstraat sluit aan op een bruggetje over de Binnengracht.

De kadastrale situatie van 1832 geprojecteerd over de actuele situatie. De Halvemaanstraat liep toen nog dood. De knik in het straatverloop op dat punt is nog steeds aanwezig. De vleugel van het Ruitershofje aan de David Evekinkstraat markeert de veldzijde van de gedempte gracht.